СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 69. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 11-го квітня 1944. No. 69. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, April 11, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ЗНОВУ ВІДКЛАДАЮТЬ ПОКЛИКАННЯ ПОНАД 26-ЛІТНИХ ПОБОРОВИХ

НЮ ЙОРК. — Покликання до воєнної служби поборових, що покінчили 26 літ життя і тепер заняті роботою в воєнним промислі, відложено знову на яких 2—3 місяці, щоб у міжчасі можна було переглянути всіх 18—25-літних. Це виявили міські й стейтові Поборові Бюра за інструкціями бриґадира генерала Амеса Т. Бравна, стейтового директора Поборової Служби. Він стоїть за те, щоб наперед притягнути до воєнної служби молодь, без огляду на їх заняття, а щойно опісля брати старших. На місце 18—25-літних, які займають ключеві становища в підприємствах, прийдуть старші, понад 26-літні, отже майже всіх молодших можна буде звільнити від роботи а призначити до боїв на фронтах.

150-ТИСЯЧНА ГРОМАДА ПРИГЛЯДАЛАСЯ ЗАТОПЛЕННЮ ЛІТАКА.

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Величезна товпа, складена із яких 150,000 людей зібраних на славнім хідник, що йде попри океан, була несподівано свідком великої трагедії. Вчасі вправ воєнних літаків, що летіли в означеній формації коло години 3.40 сполудня, один з літаків почав тратити свій розгін, понизив свій лет, а опісля в повнім розгоні впав у воду у віддалі півтори милі від берега. При зануренню у воду наступив вибух, а вода витриснула на яких 50 стіп у гору. Не зважаючи на старанні розшуки, не найдено сліду ні з літака ні з людей, що були на літаку. Четверта округа фльоти, що має свою кватиру у Філядельфії видала комунікат, що не подасть до прилюдного відома імен погинувших, поки не будуть повідомлені їхні родичі.

ПАРАДИ З НАГОДИ ВЕЛИКОДНЯ.

ВАШИНГТОН. — У приявності 10,000 людей, які зібралися на Національнім Цвинтарі Арлінґтон при сході сонця з нагоди Великодня, явилися військові достойники під проводом начальника ґенерального штабу ґенерала Джорджа С. Маршала. Вони відмовили спільну молитву за свободу всіх народів, почім ґенерал Маршал зложив вінець на гробі Незнаного Вояка. — З Ню Йорку та інших міст наспіли вісти, що військові відділи брали участь у воскресних богослуженнях у всіх церквах, а на вулицях слідно було велику кількість військових униформів. Багато вояків дістали на Великдень відпустки і поприбували домів навіть літаками.

КРАВЧЕНКО И СОВЄТСЬКА АМБАСАДА В СПОРІ.

НЮ ЙОРК. — На закид, начебто Віктор Кравченко, котрий зрезиґнував зо становища урядовця в Совєтській Комісії Купівлі, був дезертиром з Червоної Армії тому, що не хотів поновно ставитися до армії, Кравченко відповів у ґазетах, що, як би він був поновно покликаний до армії і мав стати дезертиром, він був би десь пропав, а не подавав у ґазетах прилюдної заяви. „Отже" — каже Кравченко — „справа мається так, що я вірно служив своїй державі, коли вона була в смертельній небезпеці перед ворогом. А тепер, коли мій край вже майже вільний від ворогів, совєтський уряд пригадав собі, що я потрібний в армії. Ніколи вчасі моєї служби при Совєтській Комісії Купівлі не жадали мене до служби в армії, навпаки, комісія мала для мене місце на важнім становищі в іншому місті так, що я міг залишитися на довго в Злучених Державах. Про це знали мої товариші у Вашинґтоні".

ЗАКОН ПРО ПРАВО МІНЯТИ ЧЕКИ НА ГОТІВКУ.

ОЛБЕНІ (Ню Йорк). — Губернатор Дюї підписав ухвалений леґіслятурою закон для забезпеки людей, що міняють чеки на готівку. Спеціяльно в місті Ню Йорку, де тепер перебуває велика кількість людей з чужих стейтів, процвитали підприємства для зміни чеків на готівку, очевидно за винагороду. Ухвалений закон управильнює цей бизнес, обмежує законно висоту оплат за таку службу і вимагає, щоб підприємства постаралися за законний дозвіл („лайсенс") коштом $100 у рік. Крім цього таке підприємство мусить теж зложити бонд у висоті $5,000, а заплата за услугу не може бути вища ніж пів відсотка від суми чека.

Ці обмеження не відносяться до банків та тростових компаній, які виконують цю услугу у виконанню свого правильного бизнесу.

ПРОЄКТ КОНСТИТУЦІ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ. ЕВРОПИ.

НЮ ЙОРК. — Комісія політичних науковців при університеті Ню Йорк випрацювала повний начерк конституції для свого праєкту Злучених Держав Европи. В проєкті є засади особистої свободи для кожного громадянина без огляду на державну приналежність.

Секретар Гол За Цілковите Знищення Націзму і Фашизму в Усіх Краях

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту, Кордел Гол, виголосив через радіо промову, яку вважають політичним „вступом" до військової інвазії Европи. Найясніше підкреслив Гол потребу безумовних здач ворогів і цілковитого винищення слідів націзму і фашизму у всіх краях. Це є передумова до цього, щоби зачати новий лад в світі. А друга передумова, щоб вийти з повоєнного хаосу, це та, що мусить бути повне порозуміння і однозгідна акція збоку Великої Британії, Росії, Китаю і Злучених Держав. Це є „фундамент всякої організованої міжнародної праці", казав Гол.

ОСТОРОГА, ЗВЕРНЕНА В СТОРОНУ НЕВТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ

Секретар Гол звернув увагу невтральним державам на їхнє поведення супроти націстичної Німеччини. Він казав, що вони не можуть спомагати Німеччину в такий спосіб, щоб та допомога ставала тою зброєю, що вбиває американських вояків. Тепер, як виходить з слів секретаря, американський уряд поставив тим невтральним державам рішуче домагання заперестати далі спомагати Німеччину в ось такий спосіб. До цеї заяви секретара Гола привязують назагал велику вагу, бо це означає, що Злучені Держави готові повзяти гостріші міри супроти невтральних, якщо вони не послухають американської остороги.

АТЛЯНТІЙСЬКИЙ ЧАРТЕР — ЦЕ ОСНОВНІ ЦІЛИ

Секретар стейту теж дав ближче пояснення, як треба розуміти Атлянтійський Чартер. Він сказав, що Чартер не є ніяким законом, в якому можнаб знайти точну відповідь на різні спірні міжнародні проблєми. Атлянтійський Чартер, казав Гол, не розвязує ніякого питання. Він тільки вказує шлях, по якому повинніб іти ті, що будуть ось такі спірні питання розвязувати. В ньому висказані цілі тих, що той Чартер проголосили, а які повинні бути покладені в основу, коли буде вирішуване те, до чого Атлянтійський Чартер відноситься. При тому Гол заявив, що ні президент Рузвелт, ні він, не поробили ніяких тайних політичних чи фінансових зобовязань.

НЕ ВИЗНАЮТЬ НІЯКОГО ТИМЧАСОВОГО ФРАНЦУЗЬКОГО УРЯДУ

Кордел Гол зложив теж важну заяву в справі Французького Комітету Національного Визволення, на чолі якого стоїть ґен. де Ґоль. Він заявив, що Злучені Держави піддержать цей Комітет в його змаганнях завести лад в визволених французьких теріторіях, але під проводом начального аліянтського команданта ґен. Айзенговера. А справжній французький уряд вибере собі доперва сам французький нарід у визволеній Франції.

Фінляндія Відкидає Московські Умовини

СТОКГОЛЬМ. — Кореспондент шведської ґазети „Даґенс Нігетер" доносить з Фінляндії, що Фінляндія вважає нові пропозиції совєтського уряду не можливими для прийняття. Совєтський уряд, каже кореспондент, щоправда змодифікував свої первісні умовини, але тільки незначно.

За донесеннями того кореспондента совєтські умовини такі: 1) німецькі війська мають бути прогнані з Фінляндії до кінця квітня або інтерновані; 2) фінські війська мають до того часу відступити на границю з березня 1940 року; 3) російські й аліянтські воєнні бранці мають бути звільнені; 4) фінські війська мають бути здемобілізовані на половину; 5) Фінляндія має заплатити протягом найближчих 5 літ Росії 600 міліонів долярів за шкоди, зроблені їй війною; 6) округ Петсамо має бути відступлений Росії.

ДОНОСЯТЬ ПРО УГОДУ ТРЬОХ ДЕРЖАВ В СПРАВІ ПОЛЬЩІ

ЛОНДОН. — Часопис „Таймс" подає, що Росія, Британія й Америка згодилися вже на основні засади, після яких мається рішити польсько-совєтський спір за границю.

Мовляв, як тільки совєтські війська перейдуть лінію Курзона та ввійдуть до властивої Польщі, премієр Сталін видасть до польського народу проклямацію, в котрій виявить ті основні засади, яких російсько-британійсько- американські війська будуть придержуватися, наступаючи за ворогом на територію, окуповану німцями. Совєтський уряд заявить тоді свою готовість віддати в руки місцевої цивільної влади заряд окупованого краю, настільки це буде погоджуватися з військовими операціями.

З огляду на те, що дипльоматичні взаємини між польським урядом на вигнанню й совєтським урядом ще не привернені, „Таймс" припускає можливість усяких комплікацій.

КОРОЛЬ ЗАПОВІДАЄ БЛИЗЬКЕ ВИЗВОЛЕННЯ НОРВЕҐІЇ

ЛОНДОН. — У своїм заклику до Норвеґії, виголошену знагоди Великодня, та спроводу нової хвилі націстичного терору в Норвеґії, норвезький король Гакон запевнив норвежців, що година їх визволення наближається.

Один з провідників норвезького підпілля каже, що Квізлінґи мають не більше, два проценти норвежців за собою.

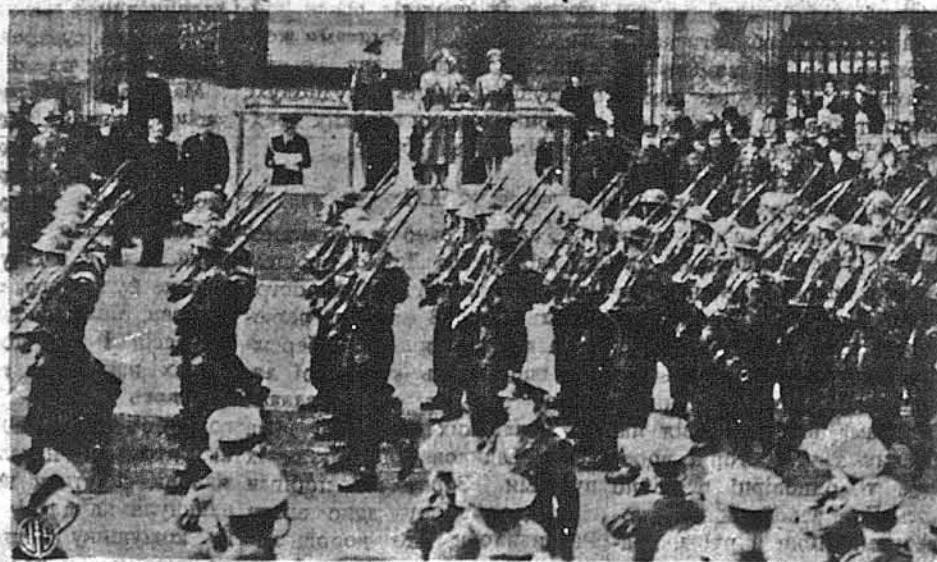

ІНВАЗІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД. — Перед палатою Бокинґгем у Лондоні відбулася перед британським королем, королевою й принцесою Елизабетою ревія інвазійних військ, котрі незадовго будуть вислані до Европи.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБОВИКИ БЮТЬ ПО ПОЛЬЩІ Й ПРУСІЇ

ЛОНДОН. — Могутні відділи „літаючих фортець" і „либерейторів", в товаристві тисячки боєвиків, вдарили по фабриках літаків у північно-східній Німеччині й Польщі. Головними цілями нападу були: Вернемінде і Тутов, на балтійським побережжю, та Познань у Польщі..

Німці вислали проти них для охорони фабрик кількасот літаків і ці звели з рейдовиками завзяті бої. Американці зострілили двацять ворожих літаків. 31 бомбовик не вернувся з виправи, але з них не всі були знищені, бо кілька літаків осіло в Швеції.

У суботу, 600 американських бомбовиків в товаристві 500 боєвиків ударило по німецьких фабриках літаків у Брунсвику й при тій нагоді теж звели завзяті бої з німецькими літаками.

ВЕЛИКА МОРСЬКА ПЕРЕМОГА НАД ЯПОНІЄЮ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Відділ американської воєнної фльоти на Пацифіку, спеціяльно літаковозів, відніс одну з найсильніших перемог над ворогом на Пацифіку; він затопив за три дні, почінаючи 29. березня, 28 японських кораблів, ушкодив або загнав на беріг 18 інших, знищив або ушкодив 214 літаків та знищив багато ворожих інсталяцій і доків.

Всего цього доконано коштом 25 літаків і 18 жертв у людях. Як каже урядовий комунікат, виданий адміралом Нимицом, ці операції були найбільшим ударом у ворожі посілости від початку війни.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБОВИКИ ДАЛІ „ЗМЯГЧУЮТЬ" ТРУК.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Американські бомбовики далі били без упину по японській базі на острові Трук, приготовляючи в цей спосіб видно недалеку інвазію цього острова. З донесення виходить, що японці не ставлять рейдерам майже ніякого опору.

ЧЕРВОНА АРМІЯ НА ЧЕХОСЛОВАЦЬКІЙ ГРАНИЦІ.

ЛОНДОН. — Головна команда червоної армії сповістила в неділю, що червона армія станула вже на чеськословацькій границі, котру комунікат називає південно-західною державною границею (Совєтського Союзу). Там червона армія заняла Печеніжин, Яблонів і Жабє, як також Вашківці, Путилу, Глибоку, Космач, Криворівню, Красноїлу й Устеріки.

Далі на північ від цеї околиці червона армія заняла: Озеряни, Ланівці, Глубічок, Золоте Більче, Винятинці й Касперівці. На захід від Скали зведено з німцями завзяті бої.

У неділю команда червоної армії доносила про дальше звуження перстеня довкола Одеси та про окруження важного румунського міста Ясів. Кампанія коло Скали розвинулася в великий бій, у котрому червона армія окружила велике число німців.

З бувшої румунської території теріторії комунікат червоної армії подає, що в одному бою румуни почали скоро відступати перед совєтською армією, а коли німці приказали румунам йти до наступу, не послухали приказу. Тоді німці звернули на румунів свій огонь з машинових крісів. З цілого батальону румунської піхоти осталося живих тільки 43 вояки, і ці піддалися червоній армії.

ЗАГАЛЬНА ПОЛЯКА СЕРЕД МАДЯРІВ.

БАРІ (Італія). — З наближенням червоної армії до границь мадярської держави з усіх пограничних околиць стали мадяри втікати до центра Мадярщини. На Великдень усі дороги до Будапешту були завалені юрбами втікачів.

Замішання ще більше збільшив заклик Британської Радіової Корпорації до мадарської поліції помагати людям, які хочуть дістатися до червоної армії або партизанів Тіта, передістатися через границю. „Коли треба", говорив заклик, „вжийте своєї зброї".

ЧЕСЬКОСЛОВАЦЬКИЙ УРЯД ПРИКАЗУЄ ЧЕХАМ ПОВСТАТИ ПРОТИ НІМЦІВ.

ЛОНДОН. — Чеськословацький уряд видав з нагоди наближення червоної армії до границь „Підкарпатської Руси," заклик до населення Чехословаччини повстати проти націстичної окупації. Мовляв, такий зрив „поможе підорвати позицію ворога на тилах німецько-мадярських армій та привитає її синів у чеській армії, як також геройських вояків червоної армії як своїх визволителів".

Знагоди приходу червоної армії на границю Чехословаччини д-р Едвард Бенеш, президент Чехословаччини, вислав привітну телеґраму премієрові Сталінови.

НОВІ НІМЕЦЬКІ АТАКИ НА АНЦІО.

НЕАПОЛЬ. — Німці вислали проти аліянтської позиції під Римом мішаний відділ, зложений з правильних повзів і повзів, керованих радіом. Німці втратили два „живі" повзи та три „роботи" та нічого не вдіяли.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.
На рік $7.00
На пів року $3.75
На три місяці $2.00
Число з суботи (з англійською частиною):

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.
One year $7.00
Six months $3.75
Three months $2.00
Saturday's issue (with Ukrainian Weekly):

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Перуться польські бруди в чужім парляменті

Через два дні йшла в британійському парляменті дебата за польський антисемітизм. Витягнено при тому на верх цілу масу вимовних фактів: Польські вояки, зібрані в ідальні польського вояцького табору в Англії, оплескують ґезетну новинку, що в варшавському ґето німці перебили жидів. При іншій нагоді, коли вояки прислухувалися радіовому донесенню, що німці винищили сотки тисяч жидів у Польщі, один старший підофіцир заявив, що по війні він довершить наці́стичну роботу та вибе жидів у Польщі до решти. Польські вояки назагал ненавидять Гітлера, але величають його за його екстермінаційну політику супроти жидів.

Факти ці виринули в британійському парляменті підчас дебати в справі приймання до британійської армії жидів, що здезертирували з польської армії. Отже вийшло на верха, що жиди, польські громадяни, обовязані до служби в польській армії, не могучи видержати протижидівської атмосфери в польській армії в Британії, втікали з неї та пробували приступити до британійської. Це поставило британійську армію й уряд у важке становище: звісно, вони раді були добровольцям, але як приймати добровольців, що здезертирували з іншої, та ще союзної армії?

Підчас дебати першого дня була тенденція, щоби вину за антисемітизм у польській армії в Британії складати на вплив Гітлеризму й націзму. Мовляв, це поляки, які попали в німецьку армію, а з неї по її розгромі в Африці попали в польську, так були пересяклі антисемітським духом, що вони не позбулися його навіть по виході з німецької армії та переході до польської. З цього немовби то виходило, що антисемітизм це чужий імпорт, спеціяльно німецький, для поляків зовсім чужий продукт. Другого дня, одначе, коли в британійськім парляменті розвелася за цю справу горячіша дебата, то вже піднято зовсім виразно закид проти поляків та проти польського уряду. Тоді вже сказано навіть, що рекорд Польщі щодо відношення до жидів один з найгірших в Европі. Словом, прали вже не тільки брудне шмаття польської армії в Британії, прали вже й брудне шмаття всего польського уряду й цілого народу.

Небувале це завершення для якогонебудь уряду й народу оглядати, як його бруди перуться перед очима всего світу. Ледво чи поможе це прання, а прецінь не можна сказати, щоб ця доля не була поляками заслужена. Заслужена вона була з одного боку їх ненавистю до всіх непольських народів, а з другого боку душенням свобідної дискусії над цим лихом у польськім соймі, чи в польських судах. За це їм тепер приходиться випити добру порцію гіркої, та ще в мент, коли їм так до живого треба прихильної опінії світа для їх спору за майбутні границі польської держави.

ВИНИЩУЮТЬ З ОБОХ БОКІВ

Останні вісти зі Львова подають, що німецька окупаційна влада забирала там останніми місяцями закладників, між тим і українських. І розстрілювала їх. Як не всіх, то більшу частину.

Ці вісти це тільки частина націстівського терору. Та вже по них можна пізнати, що діється в краю, та які великі жертви приходиться поносити українському народови з німецької руки, навіть тоді, коли кінчається німецька окупація. Та, як нам здається, то все-таки булоб лекше населенню витерпіти, якщоби була хоч яка така надія, що полекшає, як займе ту землю другий окупант. Та цього нема. Націстівська влада винищувала і винищує на українських землях усе, що ставить якийсь опір німецькому варварству і німецькій грабіжі. Винищує і тих, що їх підозріває, що з їх боку може бути поставлений опір. Але тепер, як приходить совєтська влада, то як це виходить зо слів „Михаїла" Гречухи, голови Президії Верховної Ради Української Радянської Соціялістичної Республики, буде ця влада ліквідувати зараз „українських гітлерівців".

Практично беручи, це все буде виглядати наділі так, що одну частину свідомого українства винищать націсти, а другу добють совєтські „визвольники", очевидно не ждучи, заки воюючі демократії проголосять, кого саме треба потягати під суд як обвинувачених в співпраці з гітлерівським бандитизмом.

Ось така є трагічна дійсність, що стоїть тепер перед українським народом. Особливо, як зважимо, що коли Совети за короткий час свого побуту в Західній Україні могли стільки людей вигубити і таку велику скількість вигнати на Сибір, то що доперва тепер буде, як вони там надобре всадовляться!

Щойно тепер зачинають до нас доходити вісти, скільки то є українських вояків у польській армії, що видістались з Сибіру, вступаючи до польського війська. Аж такого треба було їм способу, щоб видістатись з неволі совєтських „визвольників"! Що за страшна іронія і трагедія! Вона тим більша, що не видно кінця тій трагедії, бо не знати, скільки то ще згине українських людей збоку нового „визвольника", заки наступить якесь опамятання, чи заки демократичні потуги зможуть мати над тим усім якусь контролю. Та про це можна буде думати доперва тоді, коли буде вже повалений Гітлер, а американські та британські війська будуть уже в Европі в такій силі, що зможуть там заважувати.

Певно, можнаб і тепер впливати на Совети, щоб вони поводилися з населенням людяно в відбитих ними від націстів краях. Але хто нині й на це піде? Тільки розбиття Гітлера і закінчення війни в Европі може скріпити голос демократії. Тільки тоді зможуть демократії виступити твердше. І тільки тоді може бути надія і на те, що прийде якась полекша й українському народови. Але й те прийде для тисячів, соток тисячів, а то й міліонів уже запізно, бо вони будуть уже в гробі — вбиті й замучені. Коби тільки прийшла полекша хоч їхнім дітям чи внукам...

Проф. Микола Чубатий.

КОМУНІСТ ВІКТОР КРАВЧЕНКО ТА СОВЄТСЬКА ДІЙСНІСТЬ

Агресивне та самопевне поведення червоної Росії в міжнародній політиці заколотив молодий комуніст українського походження, Віктор Кравченко. Його виступ перед громадською опінією Америки це дуже болючий дисонанс для штудерного заранжованого концерту совєтської пропаґанди на всіх мовах світа. Для автора тих стрічок заява Кравченка це важна подія, вона відкриває рубець совєтської дійсности нинішних днів. Дістаємо відповідь на наболіле питання, чи справді героїзм міліонів синів українського, російського та інших народів Совєтського Союзу це кредит для совєтського диктаторського режиму Сталіна та його групи, як голосять комуністичні голосники. Заява Віктора Кравченка це з глибини душі, з тої щирої української душі, жаркий протест — ніколи, ніколи, ніколи!

Хто є Віктор Кравченко?

Не знаємо ступня національної свідомости Віктора Кравченка, хоч для нас українців це річ найважніша. Його прізвище це безсумнівна вказівка, що маємо до діла з комуністом українського роду. Може найближчі дні вияснять його становище до поневоленого Совєтами українського народу. Сам він заявив, що багато справ лишив ще закритих серпанком таємничости зогляду на інтереси його батьківщини, вмішаної ще в криваву війну. Можна надіятись, що згодом появляться вияснення становища Віктора Кравченка і до його української батьківщини.

Віктор Кравченко це вже не жовто-блакитний петлюрівець, ані людина з кулацькими традиціями, які звикли комуністи ганьбити українське самостійництво. Це вже дитина нового режиму, вихованок комсомолу. Кравченко відносно молода людина; нині має 38 літ. Значиться, що мав одинадцять літ, коли червоні росіяни принесли на Україну свою червону систему. Мав він саме вік, в якім комуністи усю молодь Совєтського Союзу, а також і радянської України, перепускали через тресуру комуністичного виховання в комсомолі. В 23-тім році життя Віктор Кравченко зовсім правильною дорогою комуністичного виховання перейшов з комсомолу в кандидати партії, а згодом в саму партію, якої членом став 1929 року.

Чи комсомольську тресуру переходив він в Україні, чи поза Україною на Московщині, це рішальне на ступінь його національної української свідомости. Хто інтересувався способом комсомольського виховання, літературою, яку діставала комсомольська молодь в Україні в ті часи, той знає, що саме той час, коли Кравченко переходив комсомольське виховання (1922-1929) це були часи українізації. В комсомолі панував ще тоді дійсно український дух, хоч ортодоксійно-комуністичний. Це кількалітнє виховання комуністичної молоді в Україні було одним із великих промахів московського режиму в Україні. Коли по році 1930, себто по році процесу Спілки Визволення України, зачалося переслідування українства в Совєтах, український комсомол став тоді правдивим клопотом червоної Москви; його треба було пересіяти основно, бо був заражений „українським націоналізмом", як тоді доносила совєтська преса. То саме тоді сталося з комуністичною партією в Україні, яку на три чверти треба було прочистити з українського елементу.

Переходив тоді Кравченко комсомольське виховання в Україні, то й мусить мати українську національну свідомість. Та якщо пережив ті літа на Московщині, може її не мати. Про своє виховання в комсомолі та в партії Кравченко говорить тільки це, що так само як загал молодих комуністів червоної Росії він був вихований в тім фальшивім переконанню, що світ червоної Росії це рай народних мас, натомісць країни капіталістичного устрою це пекло для робучої людини.

Як видно, Віктор Кравченко не опинився на лісті неблагонадьожних, коли у своїй кар'єрі пішов скоро наперед. У військовій службі дійшов до ступня сотника, в цивільній занимав поважні посади в економічних совєтських установах. В часі війни був начальником муніційного відділу при раді комісарів совєтської російської републики; згодом став директором великої групи фабрик в Москві. Від сімох місяців опинився в Америці як член Совєтської Комісії для Закупів, у відділі металевої секції. Перебував постійно у Вашингтоні з титулом Представника Совєтського Уряду. В суботу 1. квітня зробив Сталінови прикрий „пріма-апрілевий" жарт, покинувши совєтську комісію та піддавшися під опіку американської публичної опінії. Бо виїхавши з Вашингтону, в сторону совєтського уряду кинув він обвинувачення дволичної гри, облуди та ошукування вільних горожан і світа.

Клопіт Совєтів з ідейними комуністами.

Це явище доволі відоме в історії світа, що всякі ідеольоґічні напрямки, коли приходять до влади та переміняються в диктатури, себто в панування кліки, тоді ідейники стають найбільшими ворогами режиму. Це була причина, чому Сталін мусів звести з того світа старих большевиків, коли хотів завести панування червоного російського націоналізму під його диктатурою. Це був теж шлях чому й Кравченко мусів покинути червоних росіян та кинути їм в очи обвинувачення облуди та дволичности політики і у відношенні до населення Совєтів і у відношенні до цілого світа.

Віктор Кравченко насамперед ствердив, що він сам особисто впав жертвою життевого ошуканства. Він перший раз у своїм житті опинився поза границями Совєтів та побачив на власні очи світ правдивої свободи без пашпортів та без постійного нагляду совєтської поліції. Він зрозумів як ціле життя його ошукували, та що воля є якраз поза Совєтами, в демократичних державах. Як людина ідейна не міг дальше кривити душею і постановив зірвати з світом неправди.

Він ствердив дальше другу болючу справу, що жертви крови міліонів совєтського населення пішли на марно, коли йде про внутрішню політику совєтського режиму. Совєти — каже Кравченко — ні на йоту не змінилися на ліпше. Демократія в устах Сталіна це фрази кидані для замилення очей населення внутрі союза та для введення в блуд заграниці. **На територіях, вирваних з рук націстів, жертвенною кровю синів совєтських народів знов заведено систему кривавого терору та концентраційних таборів відомої большевицької поліції.**

Коли наш щоденник писав про розвязання Комінтерну, то дехто і з наших людей говорив, що це може таки так не є, як це представляє наш часопис. Кравченко стверджує те саме, що розвязання Комінтерну це фікція для замилення очей світа. Дійсність така, що таки з Москви виходять розкази до всіх комуністичних груп світа, які сліпо стоять не на услугах своєї країни чи свого народу, тільки на услугах Кремля.

Кравченко у своїй заяві до американської демократії заперечує вечером це, що рано сказав Молотов, а саме, що Совєти не думають комунізувати сусідних держав совєтської Росії. Навпаки він про це цілком певний, а совєтська політика відносно Польщі, Югославії а навіть Чехії не насуває для нього ніякого сумніву. Це була одна із причин, що не позволяла йому дальше мовчати.

Опозиція проти Сталіна та його побідні сальви з Кремля.

Вихованок комсомолу Кравченко це видимий знак тої невидимої, бо насилу задавлюваної опозиції, яка наростає у Росії проти режиму Сталіна. Ця опозиція йде з двох боків. Вона йде збоку молодих комуністів, вихованків комсомолу, яким роками вбивали в голови думки про комуністичний рай, а про капіталістичне пекло. Війна впустила трохи свіжого повітря в стухлу атмосферу червоної Росії. Молоді комуністи ідейники побачили той капіталістичний світ при різних способностях і оце у них будиться така реакція, як в душі Кравченка.

Справа з розвязанням Комінтерну та поворот російського націоналізму, досі проскрибуваного, у соток тисяч молодих комуністів викликує реакцію: чиж стара наша віра, досі втовкмачувана в наші голови з Кремля, вже неправдива? Деж подівся той вимріяний світ комуністичного робітничого світа?

Навпаки у комуністів українського чи другого неросійського роду поява російського націоналізму, хочби червонавого, мусить з природи річи викликувати інші почування. Коли вже немає міжнародного братерства, інтернаціоналізму, то чомуж і нам українцям не думати про свій український націоналізм.

В часі війни прийшов новий чинник до слова — армія. Ці, що свої голови наставляли за Совєтський Союз, нині теж мають багато до говорення. Вони сподівалися тепер повоєнних Совєтів без черезвичайки, а тут вертає старий режим, як каже Кравченко, з совєтською поліцією та концентраційними таборами у їх родинні села та міста спалені націстами.

Така сама реакція, як в душі відважного Кравченка, напевно сильної індивідуальности, родиться в міліонах совєтських горожан. Це дуже добре розуміє Сталін та його верхівка, тому заглушує цей голос разпо-раз сальвами з Кремля. Мабуть ніколи в історії з нагоди заняття кожного більшого міста, кожної вузлової стації не стріляли так часто й з тільки гармат, що нині стріляють на Кремлі. Це спосіб на це, щоб армію тими пустими стрілами вхопити за серце а масам показати, які то заслуги перед совєтськими народами має сонічко їх, маршал Осип Вісаріонович Сталін.

ОЛ. ЛУГОВИЙ • Права автора застережені

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

55)

Спорудили, з натягнутих крізь рукави на мушкети сіряків, двоє ношей, положили пораненого наказного гетьмана й сотника Шапко-Хотольського і понесли. Шукали більше поранених та ніхто вже не жив. Залитими кровю очима глянув Кричевський на полягле козацтво і жаль йому стало їх залишати. Застановив ноші, повторив ще раз полковникови Пішкови свій останній наказ, а себе наказав залишити. Обіч конав уже сотник Шапко-Хотольський. Полишило козацтво свого помираючого вожда й сумно поникши головами пішло виконувати останній його наказ. Всього пару сот їх вийшло з засік.

Цілу ніч бився наказний гетьман в гарячці, умлівав з болю, замерзав, а обіч нього лежала незлобута його твердиня. У недалекому ворожому таборі запалали огні, в повітрі розносився побожний спів молебнів, величний мотив пісні подяки. Під цей спів, у хвилях притомности у наказного гетьмана зроджувалося питання: — Чомуж все це так сталося?

І ввижалося наказному гетьманові сумне майбутне України. Чи його доля, лежачого тут, у лісі, з двома смертельними ранами, не є символом долі України? Він вмирає тут, а на рано могутній литовський князь підтягне з засідки свіжі сили й ніким не стримуваний рушить в Україну. Бачив палаючі міста й села, чув зойки й благання витяганих німецькими наємниками на наругу й неславу жінок, дівчат і недолітків, бачив Київ — відданий гордим князем на трьох-денний луп, поголовний морд усього живого. Пророчим відчуттям вмираючого пізнавав: для опікунів-сусідів України народу українського непотрібно. Потрібна українська земля, українська праця, села й міста українські, українські святині. Суворий бог війни каже завойовникам нищити все живе на свойому шляху, наче той біблійний Єгова, давним жидам наказуючий нищити і вбивати навіть немовлят. Бо не винищивши господарів землі не можна споживати овочів їх праці, багатств їх землі. Непереможний жах перед будуччиною охопив вмираючого. Потерпав не за себе, а за долю України. І в завмираючій свідомости яскраво роїлися малюнки будучого. Геніяльний розум і чуле серце їх витворили. Ось Україна лучиться з одновірним народом, бо не може сама відбитись від насідаючих з усіх сторін ворогів, а ті одновірці спокійно ділять її з завойовником попереднім. Війни й руїна. Грасують по Україні чужі орди, а ще гірше доницують свої. Знесилена й пошматована впадає Україна в довгий, тяжкий сон раба-невільника. Чи прокинеться коли, чи повстане? Рухатиметься у сні безвільна, власними силами не володіючи. Зриватиметься, рватиметься у вижину, щоб тим болючіше впасти. Віки проминуть, спідлоють її діти, служитимуть всім, хто лиш у їх службі матиме потребу. По світах розлізуться, а на землі, насиченій кровю їх прадідів осяде зайда-чужинець. І наймитами жорстокого зайди, пана їх тіла й душі, стануть брудноухі, мізерні нащадки великих предків. Чи не на віки?

XXI.

1. серпня рано з литовського табору зза Лоївки першою виїхала хоругва ротмістра Смольського. В околиці царювала мертва тишина. Обережно, оглядаючись козацької засідки, хоругва зближувалася до козацьких становищ і на велике здивовання застала їх пустими. Зараз же побігли ґінці до табору, дано знати Радзивилови, що ворог виховзнувся за ніч з під табору. Князь вислав кінноту на чолі з стражником Мирским — висвітлити місцевість. А за кіннотою посунули хмари мужичної челяди — обдирати трупи.

Кіннота обїхала вали й подалася на південь, здовж Браґінського шляху. Челядь вскочила в засіки і тут побачила лише трупи. Шуліками накинулась вона на трупи, здирала закривавлену одіж, шукала грошей, забрала простеньку козацьку зброю. Кожний челядник думав тільки про себе. Повставали суперечки і бійки над подилом одежі вбитих.

Мародери розсипалися по засіку і довгий час не зважали на стогін, що долітав з лісу за засіком; думали, що це стогне хтось з поранених і врешті шукали, щоб його добити. Але в засіку добивати вже не було кого, а стогін не уставав. Челядники вискочили за засік і тут побачили на ношах наказного гетьмана й мертвого Шапку-Хотольського. Обох облупили до сорочки, непритомному наказному гетьманові скрутили назад руки, накинули на плечі якусь драну кожушину і так понесли до литовського табору.

З усіх сторін, як розійшлася лиш вістка про прибуття пораненого козацького вожда, збіглися старшини. Пригадували вмираючому самі, перечисляли спільно відбуті колись походи й перемоги, нагадували про вірність королеви і Річипосполитій. І нагадували ті, що вічно бунтувалися проти тогож короля, що кидали військові ряди у часі, в обличу ворожої на Річпосполиту навали. Проханнями й погрозами старалися видобути у наказного гетьмана відомости про пляни й задуми Хмельницького. Як лиш могли і вміли — старалися затроювати йому нечисленні години його життя. Вмираючий ніяких відомостей не дав. Він і не чув ні прохань ні погроз. Більшу частину часу лежав у наметі непритомний.

Князь Радзивил наказав своїм лікарям вжити всіх заходів, щоб вмираючому продовжити бодай, коли не врятувати життя. Заходи успіху не мали. Наказний гетьман все частіше тратив притомність. У хвилях привернення свідомости говорив сам до себе:

за незаплачення „жолду"[52])

52) Вояцька заслуженина, платня.

Памяти американсько-українського піоніра

Бл. п. Олексій Шаршонь.

В „Свободі" з 1. квітня б. р., що виходить разом з „Юкрейніен Віклі" прочитав я коротке повідомлення, що помер Олексій Шаршонь в Шамокін, Па., та що вже Його поховано.

Я не міг повірити. Прочитав ще раз і став неначе непритомним. Виходить, що це мені не передвиділось. Таки написане чорними буквами, що так дійсно є, тільки газета пояснює, що доперва „сьогодня надійшла ця вістка".

Як я трохи охолов, то я ще раз поглянув, чи це таки дійсно вже по похороні. І переконався, що так. Тоді й зачав думати. Я-ж сусід Покійного! Я-ж з Ним працював десятки років! В Союзовій роботі та в іншій. Це-ж мій довголітній приятель. І як-же таке могло статись, щоб не то я не був повідомлений про смерть приятеля і товариша з народної праці, але щоб своєчасно не були повідомлені принаймні „Свобода" та головна канцелярія У. Н. Союзу? Та-ж це відійшов від нас один з перших піонірів, перший і найстарший член У. Н. Союзу, що весь час держав з українським народним рухом і оскільки сил брав у ньому активну участь!

Дуже мені жаль, що я не міг бути віддати свому приятелеви останньої прислуги. Зате подаю ось тих кілька слів на згадку-спомин.

Я пізнав Покійного в Шамокіні ще в місяці травні 1901 р. Тоді відбувались у тому місточку церковно-народні збори, в котрих і я брав участь. Від цього часу ми заприязнились і були весь час близькими приятелями.

Бл. п. Олексій Шаршонь прибув до Злучених Держав в 1885 році, як Йому було 19 років. Зпочатку працював на фармі, а потім поселився в Шенандоа, Па:, звідки перенісся до Ґрінбек, а вкінці до Шамокін, Па., де вже прожив весь свій дальший вік. А прожив 78 років. Оставив вдову і двох синів: д-ра Юрія Шаршоня з Понексвил, Па. та Волтера Шаршоня з Алентавн, Па.

Покійний був найстаршим членом української громади в Шамокін. Як церковне так і народне життя є тісно звязане з його особою. Був довгі літа директором в одному з банків в Шамокін. Зпочатку держав склеп обуви, пізніше мав гросерню та займався купном і продажу реальностей. В старшому віці залишив бизнес.

Покійний належав до перших і активних членів У. Н. Союзу. Від 1900 до 1902 був заступником головного предсідника У. Н. Союзу, від 1902 до 1918 був головним касієром Союзу, від 1933 до 1937 був головним радним У. Н. Союзу. Переживав з Союзом усі бурі. Був тим, що був при заложенню цеї організації й при її Золотім Ювилеюі!

Вільна земля Вашингтона хай буде цьому нашому піонірови. пером!

Дмитро Капітула,
Мекаду, Пац

З КАМПАНІЇ ЗА ЧЕТВЕРТУ ВОЄННУ ПОЗИЧКУ

З надісланих звітів виходить, що кампанія Українського Конгресового Комітету в справі продажу **пять** мілiонів долярів воєнних бондів добігає кінця і перейде назначену суму.

Корабель Свободи для нюйорського стейту.

Американські горожани українського роду у стейті Ню Йорк закупили в часі 4-тої воєнної позички — після урядового звіту державного скарбу — по день 4. квітня б. р. бондів на суму $3,317,425. І тому вони матимуть право охрестити один корабель „Свободи". Головою Комітету для хрещення корабля призначений асемблимен Степан Ярема з Ню Йорку.

Другий корабель „Свободи" буде призначений державним скарбом зараз по закінченню кампанії 15. квітня б. р.

Назва кораблів.

Після вказівок державного скарбу імена для назви кораб ля мусять відповісти таким вимогам:

Liberty ships are named only for deceased liberators, heroes, pioneers educators, statesmen, inventors and others, men and women of America, who have contributed to humanity. But not for any living person. Do not request that Liberty ships be named for naval heroes, since their names are reserved for navy use.

With each name there should be submitted biographical sketches of 100 words identifying each property.

Комісія Продажу Воєнних Бондів при Українськім Конґресовім Комітеті прохає оцим усіх наших громадян присилати імена американців українського роду, які відповідають вгорі наведеним вимогам негайно до:

UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE
847 N. FRANKLIN STREET
PHILADELPHIA 23, PA.

Внескодавці, яких імена будуть приняті як назви двох кораблів, одержуть в нагороду 25-доляровий воєнний бонд.

Як переводять Бондову Кампанію?

Ню Йорк: — Радіова стація п. Петра Задорецького надіслала посвідок з проданих бондів на суму $78,775, і як каже в листі п. Задорецький кампанія продовжується до суми $100,000, хоч ця радіо стація веде теж усильно кампанію за збіркою на Червоний Хрест.

Пітсбург, Па. — Гром. В. Шабатура, предсідник Української Народної Помочі прислав посвідки на продані бонди на суму $20,975. Посвідки взірцево прилагоджені та короткий лист: Кампанія продовжується.

Бостон, Масс. — На рахунок Центрального Комітету міста Бостону прислав о. В. Каськів посвідок на суму $6,575 з тим, що кампанія ведеться дальше, та з побажанням, щоб усі американці українського роду сповнили свій обовязок на поклик Українського Конгресового Комітету.

Литл Фолс, Н. Й. — Гром. Н. Паламар присилає посвідки маленької громади на суму $7,400 та витинок американської ґазети про успіхи цеї громади.

Сентрал Фолс, Р. Ай. — Секр. 93 від. У. Н. С. Ф. Бенковський повідомляє, що маленький його відділ закупив бондів на суму $7,600.

Закінчення Кампанії!

З днем 15. квітня б. р. закінчиться перша орґанізована кампанія продажу воєнних бондів серед американців українського роду в Злучених Державах. Багато міст та орґанізацій не прислали досі ніяких звітів. Щоби як найскорше закінчити обрахунок з поодиноких громад та вислати загальну суму до державного скарбу в Вашинґтоні прохаємо надсилати усі посвідки негайно до:

UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE
847 N. FRANKLIN STREET,
PHILADELPHIA 23, PA.

Ще раз пригадуємо, що тільки ці бонди будуть зараховані на наш кредит, яких посвідки будуть переслані до нашої централі на вгорі подану адресу.

Хто досі не виконав свого обовязку, хай зробить це зараз, перед закінченням Українсько-Американської Кампанії Продажу Воєнних Бондів, дня 15. квітня б. р.

Д-р Володимир Ґалан,
голова Комісії Продажу Воєнних Бондів при Українськім Конґресовім Комітеті.

Журба про людську силу для війни

Вашингтонський колюмніст Марк Соливен переповідає, як то наші воєнні провідники журяться, звідки взяти людської сили. А як журяться вони, то журиться цим і ціле населення. Президент Рузвелт теж висловив свою журбу в рішучий спосіб, а підсекретар війни Роберт В. Петерсон пішов так далеко, що сказав: „Наш край стоїть перед розвязкою критичного питання про людську силу".

Розвязка цього питання вже назріла тепер, бо саме тепер приходить воєнна кріза. Але це питання треба ще розглядати і з дальшеєглої точки, а це з точки так би мовити, котра держава переживе інші впродовж цілої генерації. Для пояснення треба звернути увагу на недавню телеграму агенції „Юнайтед Прес" з Японії. Володарі того краю думають про теперішню війну як про цостійне явище. Значить війна триватиме так довго, доки не забезпечить Японії надії на існування. З японської точки погляду Японія виграє цю крізу, бо має добрі підстави до цього. Це показується зо змісту телеграми, яка звучить:

„Радіо з Токіо потішило японський нарід твердженням, що „безоглядну на те„ звідки повіє вітер", Японія буде мати силу, щоб утримати себе як нація, бо число народин в Японії зростає. Цілком навпаки, ніж це діється в Англії й Америці, де діти родяться лише тоді, як це кому подобається і народини є під контролею — отже в порівнанню з тими державами, Японія має велике число молоді".

Це не сміх.

Можливе, що не всі американці читали цю депешу, а ті, що читали, не звернули на неї належної уваги. Коли, одначе хто звернув увагу на недостачу людської сили в Америці вже тепер, той не може легкодушно перейти над нею до денного порядку. Є в нас газети, що викпили собі цю замітку. Одначе це не є предмет до кпин. Таксамо не можна кпити собі з нації, що свою надію покладає на численне покоління саме тоді, коли в нас ідуть заклики до контролі народин. Щось у тім мусить бути, коли націсти видали заклик до своїх жінок, щоб вони старалися привести на світ хоч 8 дітей.

На це звертає теж увагу премієр Англії Винстон Чорчіл, коли каже в своїй промові попередної неділі: „На наше нещастя, наше населення тепер зменшається". Чорчил сказав це на підставі дослідів королівської комісії, котра виказала, що населення Англії зменшується, „а це одно з найважніших побоювань теперішнього часу. Зменшування населення є нарочне, бо впродовж останніх 25 літ багато родичів навмисно не мали дітей, або обмежували приріст у родині до одного або двоє дітей".

єТпер звернемо увагу на нас самих. Хвилево не дивімся на нинішнє число народин чи на кількість дітей, що вродилися біжучого року. Про це можна поговорити колинебудь. Але перейдімо думкою недавно минуле, отак часи від 1900 до 1925 року. Саме ці літа мають значення для достарчення людської сили для нашої армії та для нашої воєнної продукції.

Не дасться чейже закрити факту, що нам не стає людей, всеодно, чи до боротьби, чи до праці! Якраз недостача такого матеріялу витворила нашу кризу. Майже в кожній ділянці нашої діяльности наші провідники й командаити домагаються більше людей. Допустімо, що ми вислали вже всіх рекрутів з кляси 1-А, ми всетаки будемо домагатися більше таких самих. Ми намаркували деяких людей значком 4-Ф у тому переконанню, що нам їх не буде потрібно, а от уже тепер кличемо, щоб їх взяти силою як не до армії, то до праці в воєнному промислі.

На кого спихати вину?

Виринає питання, чому то ми не маємо тільки людей, кільки нам потрібно? Щоб відповісти на це питання, треба нам поставити друге: Чому то жінки в роках від 1900 до 1925 не мали дітей, або мали дуже мало? Нема сумніву, що вчасти суспільна й економічна кріза була тому причиною. Та це не оправдує явища в цілості. Лише подекуди були відносини такі, що батьки голодували отже не могли мати покоління. Але в засаді батьки-матері не хотіли мати дітей, отже нема що спихати вину на економічну кризу. Зрештою не всі жили в нужді, а саме багаті люди найчастіше не мають дітей.

Це дуже делікатна особиста справа і на неї мусять відповісти самі матері. Ба навіть мусять на себе приняти вину, а не обмежитися до вияснення, чи до оправдання. Коли би бути цілком вітвертим, то треба відповісти за це, чому не було плоду, а як і нераз був, чому не було дітей з плоду. Це власне те, що називається „плянованим батьківством-материнством", яке ставить нас нижче Японії. Отже сума відповідей на ці питання дасть нам всесторонне вияснення оцього безупинного заклику „треба більше людей до праці і до бою" а цим теж дадуться пояснити оці безупинні зміни в постановах щодо побору рекрутів або заклики до введення загальної краєвої служби.

Що писала "Свобода" тому 30 років?

9. квітня 1914.

20-ТИСЯЧНИЙ ЧЛЕН В У. Н. СОЮЗІ.

Двацять-тисячний член в нашій організації називається Григорій Пастушенко. Має 27 літ і походить з села Лубянки, з повіта Збараж. в Галичині. Записався до „Запорозької Січи", від. 385 У. Н. С. Минеаполис. Мин.

ПРОЦЕС ПРОТИ МОСКВОФІЛІВ У ЛЬВОВІ.

Вже четвертий тиждень ведеться перед львівським трибуналом приняжних суддів проце проти Бендасюка, Колдри, Сандовича й Гудими за державну зраду. Обвинувачувано їх, що ширенням російського право- і царослявія вони влекшували Росії забрати Галичину. При складанню зізнань підсудні пробували говорити по московськи, а коли трибунал на це не згодився, зізнавали по польськи. Бендасюк признався, що бував у Росії, звідти привозив гроші для русофільської пропаґанди, спроваджував учительки для науки російської мови та закладав москвофільські бурси для студентів. Подібні зізнання склали й інші підсудні.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА В РОСІЙСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ ДУМІ.

З нагоди заборони Шевченкового свята в Росії відбулася в російській Державній Думі дебата над цією справою на засіданню 4. березня. З критикою російського уряду виступив посол з робітничої групи Дзюбинський, а основно розібрав українську справу в Росії провідник партії Конституційних Демократів, Мілюков, котрий поставився прихильно до знесення обмежень, наложених царським урядом на українців. Промовляли ще посли — селяни з Київщини Петро Мерщій і Мазуренко, а також посол Капніст. Проти виступав посол Савенко й Пуришкевич. При голосуванню висловлено догану міністертсву внутрішних справ за заборону свята в честь Шенченка 161 голосами проти 116 голосів чорносотенців.

ЮВИЛЕЙНЕ ТОРЖЕСТВО В НЮ ЙОРКУ.

Оцим повідомляється українські товариства з Ню Йорку й околиці, що в пятницю 10. квітня, в годині 8. ввечір, в салі Головчака, 509 Іст 5-та вулиця в Ню Йорку, відбудеться мітинг Ювилейного Комітету 100-літних народин Тараса Шевченка, на котрім остаточно мається вже скласти програму цілого ювилейного торжества. Воно відбудеться 10. травня в Ню Йорку: За комітет: Ганачівський, голова; Склепкович, секретар; Чісник, касієр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Сестр. Любов. від. 37. повідомляє своїх членниць, що збори є відложені з неділі на пятницю, 21. квітня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 214-216 Фултон ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження, тому просимо членниць прийти на збори. Довгуючих членниць взиваємо прийти і заплатити свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані. — А. Пограничина, предс.; А. Огар, кас.; А. Гнатюк, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Тов. Запор. Січ, від. 155, повідомляє своїх членів, що тому, що на другу пятницю припадає великодна пятниця, місячні збори відбудуться в третю пятницю, 21. квітня, точно в годині 7:30 ввечір, в гали де звичайно. Просимо всіх членів прийти на згадані збори, бо є важні справи до полагодження. — За уряд: М. Чумер, секр.

Ще одна недодержана обіцянка

Вже кілька років говориться і пишеться в нас про те, що українці в Канаді — своїм числом, своїм вкладом в матеріяльну й культурну розбудову Канади, а врешті своїм величезним вкладом у воєнні зусилля Канади від осени, 1939 року, заслужили собі на те, щоб їх трактували уряди справедливо, нарівні з іншими горожанами Канади.

Одним з виявів того справедливого, рівного трактовання, писалось недавно, булоб назначення одного з наших адвокатів на окружного суддю в західній Канаді, де живе поверх чверть мілiона людей українського роду.

В справі назначення хоч одного з наших адвокатів на становище судді пороблені були навіть старання. До Оттави вислано десятки листів від видніших осіб, товариств і організацій; були в цій справі розмови делеґацій з деякими міністрами в уряді премієра Кінґа. Ця справа мала бути обговорювана на засіданні доміняльного уряду і міністри з західньої Канади, а навіть сам премієр Мекензі Кінґ мав поставитись до цеї справи прихильно. Мало того. Один з міністрів навіть обіцяв, що при слідуючих назначеннях суддів у західній Канаді буде іменований на суддю хоч один правник українського походження.

І сталось. Минулого тижня оповіщено імена новоназначених суддів з західніх провінцій і на велике розчарування всіх українців у Манітобі й Алберті, між чотирма новими суддями — нема ні одного українця.

На 12,101 урядників у різних державних воєнних комісіях в Канаді, що повстали підчас цеї війни і яких платні коштують податковців 2,519 тисяч 102 долярі річно, нема ні одного українця.

Нема українців у дипломатичній службі.

Нема українців на інших вищих державних позиціях.

Нема українців і в адміністрації справедливисти, в судівництві.

Нема українців ніде там, де є люди майже всіх інших народностей.

Але є українці — 40 тисяч їх! — в канадійській воєнній службі.

Є мілiони долярів у державній касі, що їх складають у формі податків, добровільних жертв і позичок сотки тисяч українців в Канаді.

Є сотки товариств, які вже пятий рік працюють і жертвують для успішного ведення війни.

Є сім українських часописів, які вже пятий рік статтями й новинками закликають українське населення до якнайбільшої жертвенности, до співпраці, до помочі урядові в усіх його починах у звязку з веденням війни аж до побідного її закінчення.

Хтось скаже: „Це ваш обовязок".

Так, ми це знаємо. Але клопіт у тім, що ми маємо лиш обовязки, а обовязки повинні йти впарі з правами й привілеями. Отже виконуючи свої горожанські обовязки нарівні з іншими горожанами, канадійські українці хотять також і рівних прав, рівного, справедливого трактування.

Ця, ще одна недодержана обіцянка, цим разом щодо назначення судді українського роду, це не лиш доказ, що такого рівного трактування українців нема. Це зневага для того народу, бо він — в очах уряду або не варт такого признання, або не має між собою людей, гідних достоїнства суддейської тоги. А одно й друге незгідне з правдою. — (Канадійські „Українські Вісти")

І. І.

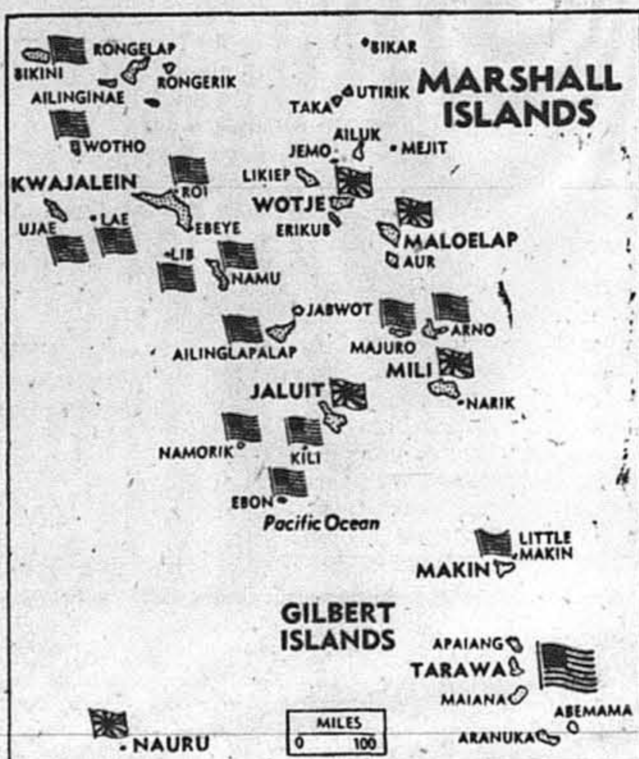

ВІДБИВАЮТЬ ОСТРОВИ ВІД ЯПОНЦІВ.—Не стрічаючися з більшим опором японців, американці заняли від них 10 атолів у Маршальськім архипеляґу. Ці острови означені американськими прапорами.

ГЕБЕЛЬС ПРИГАДУЄ НІМЦЯМ, ЩО ВОНИ Є „ВИЩА РАСА".

(ОНА). — Наспівша до Швеції націстська преса принесла комунікат, в якім німецька пропаганда пригадує німецьким жінкам і дівчатам, щоб вони не трактували воєнних полонених і чужинецьких робітників як собі рівних, бо німкиням не лицює так робити. Німкиня не повинна усміхатися до італійського чи французького робітника, бо він є невільник.

В комунікаті говориться, що німкиням вже нераз пригадувано, що вони годяться з полоненими й робітниками надто мило і підозріло, але вони зовсім не звертали й не звертають на це уваги і трактують чужинців, як собі рівних.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Чи не відновити б наукові лекції?

Від січня 1922 року через кілька літ мали ми в Українськім Народнім Домі в Ню Йорку український Людовий Університет. Це була установа, покликана до життя тодішньою Лігою Ветеранів та Горожан українського роду, щоб попри пропагандивно - політичну діяльність заправляти нашу громаду до слухання наукових популярних викладів і в такий спосіб приготовити себе до майбутньої народної праці. Нема сумніву, що багато з пізніших народних провідних робітників якраз тоді набрали відповідну освіту, яка давала їм смілість до дискусії та до складання плянів праці.

Загалом треба сказати, що в минулому життю української нюйорської громади багато робилося для поширювання освіти серед загалу. Часті віча, наради, зібрання й концерти — це все разом був справжній людовий університет. Тепер устали віча, вистав театральних обмаль, навіть і концертів не дасться так легко улаштувати, коли нема хорів. А залишити громаду без приНуки; це тесаме, що дати їй нагоду заснути... „і спати на волі".

З досвіду знаємо, яке значіння має провід нюйорської громади. Хоч тут усе роздроблене, то всетаки, коли щонебудь робиться, воно має вплив на сусідні громади, ба навіть і на подальші, в інших стейтах. А можна сказати по совісти, що й інші громади небагато ліпші в теперішному часі від нюйорської громади. Особливо, як іде про ініціятиву. Тому, хоч не хоч, таки треба починати від нюйорської громади, щоб спонукати інші до заснови та до наслідування. Отже зачнімо так:

Лінуються люди, чи ні, а до науки треба заохочувати так, як заохочуємо дітей. Наші люди, хоч і не вчаться самі, але хочуть мати знання. Тому треба їх якось до науки підманити і спонукати їх до діяльности. Для такої цілі треба спромогтися на наукові лекції. У нас ціла низка культурників з відповідним науковим підготуванням. Хай Обєднаний Комітет Українських Товариств у Ню Йорку в першу чергу до них звернеться. Як після якогось часу цей комітет не передумає справи, хай хочби більші товариства пробують це зробити. „Не святі горшки ліплять". Хай лише хтось пічне переговори з прелеґентами, а переконається, що щось удасться зробити.

А якби так сталося, що ніхто з Ню Йорку такою справою не займеться, хай займеться Філядельфія, чи інша громада таким ділом, а тоді й нюйорчани не будуть цофатися й протестувати проти доброго діла. Як лише рушити справу з місця, то з часом пічнуть і далекі громади кликати прелеґентів, щоб виповнити прогалину в теперішному духовому життю українського загалу в Америці.

О. К.

ДІТРОЙТ, МИШ.

З концерту в честь Тараса.

Він відбувся в неділю 26. березня 1944.в Нортерн Гайскул Одиторіюм старанням Української Федерації Стейту Мишиґен. Програма була багата — складена з 14 точок. Їх поодиноко описувати годі, але про деякі таки треба згадати. А як не про точки, то про ці сили, що їх виконували. Як уже хтось з посвятою працює для народньої справи, то хоч належиться йому признання. І кількб то наших дівчат напрацювалося при пробах хорів, при добиранню народних строїв і при поправнім виконанню програми. Та не лише дівчат, але й мамів їх і батьків! А кілько треба було праці учителів, щоб підовчити їх до виконання програми. Тому хоч згадаймо такі сили:

Хор ім. Івана Котляревського під управою Дмитра Атаманця; Хор Українських Дівчат під назвою „А-Капеля" під управою панни Стефанії Андрусевич; Український Національний Хор „Думка" під управою Івана Атаманця. Наша округа може бути горда з такого артистичного надбання. Треба бути наочним свідком, щоб побачити цю красу костюмів, дбайливість у їх придбанню попри свої щоденні фахові обовязки, та заробітки. А як підчас програми вийшли на кін і стали разом всі три злучені хори з "300 співачок та співаків і як вони всі разом заспівали американський гимн, то серце раділо. А потім пішли правильні точки концертової програми. Це був духовий пир для слухачів, за який всім труженникам треба прилюдно подякувати.

Були солістки, солісти, декляматорки, декляматори, та між ними згадаймо малу, 9-літню солістку-дитину, Надію Дячун. Якже зручно бігали її дрібні пальчики по піяновиих ключах! Всі віримо, що це талант. Дай Боже! От такою була ще недавно Стефця Андрусевич, а сьогодні вона вже диригентка хору. Це вислід таланту й праці.

Але треба також й іншої критики: Щоб наші промовці виголошували сильніше свої промови, маючи на увазі публику, а не себе самих. У осьмім ряді сиджень вже не було їх чути. А як хто несмілий, хай таки не бере на себе обовязку. Бо публика нетерпеливиться, коли не розуміє, або не чує промови. А як раз знеохотиться хто, то важко його опісля спонукати повернутися на своє місце.

Не гріх буде сказати й публиці правду. Може не цій, що була приявна і нетерпляча, але цій, що цілком не прийшла, хоч для неї був готовий пир і то даром. Всі „були звані, а лише частина ізбраних", тобто тих, що заповнили три четвертині концертової салі, бо решта місць чекала на гостей.

Василь Шанайда.

ГРЕЙТ МЕДОВЗ, Н. ДЖ.

На А. Ч. Хрест.

На поклик нашого пароха, о. А. Рудакевича, зібрано в нашій церкві на Американський Червоний Хрест $14, які віддано Філії А. Ч. Х., на що є посвідка.

Е. Д.

АНСОНІЯ, КОНН.

Враження з Свята Тараса Шевченка.

В дні 26. березня мала обходити наша громада Свято Шевченка. Думаю собі, що треба піти, бо як не бути на такому святі. Цеж обовязок! Отже була я, а тепер опишу свої враження.

Десь пів до пятої піднеслась куртина. Бачу хор купками. Десь одні поховались за других, за ноти. І мені зараз пригадався той хор, що то бувало стільки слави нам приносив у громаді й в околиці, а стояв у рядах бадьоро мов маків цвіт. Видно, що зайшла зміна. Бачу, що диригент дає знаки руками, але видається, що ніхто не звертає на це уваги. По цім співі вийшло семеро діточок з вечірньої школи, одно за другим як ягнята. Вийшли деклямувати. Але з тих деклямацій виходило, що не було кому вложити доброї програми. Відчит про Шевченка відчитав диригент, щоб таким чином „засейфувати" віх $25 на „спікера". Здавалося, що не буде кінця тому читанню... Потім була збірка на А. Ч. Хрест. І знов спів хору, але з таким закінченням „Многая Літа" і „Ще не вмерла Україна".

Думаю собі, що вже 83 роки минає як Шевченко в могилі, а тут „Многая літа" співають... Ось того свята не забуду, бо воно мене так якби по голові вдарило. Як маємо святкувати память генія України, то святкуймо достойно. Пошануймо Шевченка гідно, тоді й нас шануватимуть.

Анна Гвоздевич.

Від редакції: Про це свято дістали ми завваги ще й з іншого джерела. Ось цей дописувач теж критикує, але подає, що свято назагал не випало зле. Каже, що в хорі бракує голосів, але тепер так є з усіми хорами по всіх місцевостях, бо хлопці пішли до армії, а дівчата до роботи. Маючи це на увазі можна сказати, що спів хору та соля випали добре. А теж деклямації. Щодо відчиту, то були пропозиції, щоби спровадити бесідників, але з тих чи інших причин, так не сталось, а диригент заповів, що він дасть відчит і його відчитає. І відчитав його, мабуть з якихось ґазетних витинків.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316, відбудуться в четвер, 13. квітня, в Нар. Домі, 831 Джозеф Еве., в годині 8. вечір. Просимо всіх членів прийти на збори. — М. Луцишин, гол.; В. Гнатків, кас.; В. Іванців, секр.

ТОМАСТОН, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 421, відбуде збори 15. квітня, в Українській Гали на Проспект ул. Просимо всіх членів прийти на збори. — За уряд: А. Береза, предс.; М. Шипінька, кас.; Ф. Чесьник, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Відділ 102 повідомляє, що уряд на рік 1944 є такий: Юрій Гірняк, голова; Володимир Форемний, заст.; Дмитро Шмагала, секр.; Василь Жук, помічник; Дмитро Дарощ, касі.; Лука Котович, заст.; контролори: Андрій Панасюк, Микола Олексик і Іван Ількив; надз. хорих: Стефан Косик, Іван Галущак, Микола Бобечко, Семко Бігановський, Дмитро Мамрич і Іван Телеп. Адреса секр. Д. Шмагала, 1502 E. 173 St. Telephone Ivanhoe 2338.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРИВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 951. Панцирна дивізія.

Аби дізнатися, чому німці такі раді, Тарзан зробив один рейд на ворожий табор.

Він схопив ворога, що стояв на сторожі одинцем. Це йому пішло без трудностей, і він привів його до табору.

„Наш полк дістає нові припаси й амуніцію", сказав бранець. „Вони вас зметуть з лиця землі".

„Нам треба атакувати негайно", заявив Д'Арно. — „Я маю ліпший плян", сказав Слим.